

O „Jelenkorze”

Przełożył Daniel Warmuz

Redagowany w Pécsu „Jelenkor” („Współczesność”) to czasopismo literackie i artystyczne o ogólnokrajowym zasięgu, które kontynuuje tradycję znaczących pism wydawanych w stolicy komitatu Baranya. W latach trzydziestych, w dużej mierze pod wpływem inicjatywy Uniwersytetu im. Królowej Elżbiety i dzięki działalności Towarzystwa im. Janusa Pannoniusa, w mieście rozwinęło się zorganizowane życie literackie: w 1941 roku pod redakcją Nándora Várkonyiego powstało czasopismo „Sorsunk” („Nasz Los”), z którym współpracowali między innymi Sándor Weöres i Győző Csorba. Periodyk funkcjonował do 1948 roku, kiedy wskutek zmian politycznych jego dalsze istnienie zostało uniemożliwione. W 1948 roku ukazało się kilka numerów czasopisma „Dunántúl” („Transdanubia”) pod redakcją Istvána Kátkó, a nieco później, pod tym samym tytułem, w Pécsu powstało nowe czasopismo, które pod redakcją Tibora Szántó działało do końca 1956 roku.

Pierwszy numer „Jelenkoru” ujrzał światło dzienne w październiku 1958 roku, a już w latach 1960–1964, gdy redaktorem naczelnym był Tibor Tüskés, opinia publiczna uważała wydawnictwo za najlepsze węgierskie czasopismo literackie. Na jego łamach swoje wiersze publikowali tacy poeci, jak: Lajos Áprily, László Bertók, Győző Csorba, Gyula Illyés, Zoltán Jékely, Lajos Kassák, Dezső Keresztury, György Somlyó, Dezső Tandori, István Vas i Sándor Weöres. W dziale prozy czytelnicy mogli zapoznać się z tekstami Tibora Déryego, Ivána Mandyego, Miklósa Mészölya, Istvána Örkénya, Magdy Szabó. Z pismem współpracowali też świetni autorzy innych gatunków: János Kodolányi, György Konrád, Nándor Várkonyi, János Pilinszky. W erze Tüskésa redaktorami czasopisma byli Bulcsú Bertha i Ervin Lázár. Z powodu zakwestionowania przez ówczesną politykę kulturalną wielu tekstów, a przede wszystkim przez dramat Miklósa Mészölya *Ablakmosó* (*Czyszciciel okien*), Tibor Tüskés został zmuszony do odejścia z zespołu „Jelenkoru”, a skład redakcji uległ zmianie.

Prowadzenie periodyku powierzono Erwinowi Szederkényiemu, a przez długi czas jego współpracownikiem był poeta István Pákolitz. W latach siedemdziesiątych na stanowisko współredaktora wrócił Győző Csorba, a „Jelenkor” – do którego zespołu na przełomie lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych dołączyli Lajos Parti Nagy i Gábor Csordás – stał się znaczącym organem krajowego życia literackiego. Na jego łamach zaczęto drukować teksty przedstawicielei tak zwanej „nowej prozy”: Pétera Esterházyego i Pétera Nádasza. Recepcja ich twórczości w przeważającej części ukazywała się właśnie w „Jelenkorze”, a do ugruntowania pozycji tych pisarzy w kanonie literackim przyczyniły się głównie teksty Pétera Balassy.

Po śmierci Szederkényego w 1987 roku przejściowo funkcję redaktora naczelnego powierzono Erzsébet Hallamie, a później Gáborowi Csordásowi. Po zmianie ustroju, zniknięciu cenzury i w obliczu zwiększenia liczby czasopism na rynku „Jelenkor”, już pod redakcją Istvána Csuhaiego, zdołał utrzymać prestiż, którego podstawą jest wierna swoim poglądom, dbająca o jakość i wartości literackie tradycja redaktorska. W porównaniu z poprzednimi latami, począwszy od 2000 roku, jeszcze więcej literackich i kulturalnych wydarzeń odbyło się w Pécsu pod egidą „Jelenkoru”. W ostatnich latach znacząco poszerzył się też zakres zagranicznych kontaktów pisma (głównie w ramach międzynarodowej współpracy *Review within Review*), co przyczyniło się do zwiększenia kulturalnej rangi miasta także poza granicami Węgier.

Funkcję redaktora naczelnego pełnię od 1999 roku, a od kilku lat pomagają mi w tym Balázs Görföl i Dávid Szolláth. Sekretarzem redakcji – od śmierci Győző Csorby w 1995 roku – jest László Bertók, a do komitetu redakcyjnego należą: Zsófia Balla, István Csuhai, Lajos Parti Nagy, József Takáts, Beáta Thomka i Ottó Tolnai. Każdy numer „Jelenkoru” składa się przeważnie z trzech bloków: literackiego, naukowego i krytycznego. Dla działu literackiego charakterystyczne jest to, że obok nazwisk uznanych pisarzy regularnie pojawiają się też debiutanci. Działy krytyki i tekstów naukowych to w dużej mierze wynik współpracy z wykładowcami i studentami Uniwersytetu w Pécsu.

Od czasu do czasu publikujemy numery tematyczne, w których staramy się przekazać w ręce czytelników kompleksowy i wszechstronny materiał. Do takich należał na przykład numer poświęcony twórczości Miklósa Mészölya czy te zadedykowane Péterowi Nádasowi, Péterowi Esterházyemu i László Bertókowi. Od czerwca 2001 roku corocznie ukazuje się numer teatralny, który towarzyszy Krajowym Spotkaniom Teatralnym w Pécsu. Często są wybory tekstów związanych z duchowym dziedzictwem i historią kultury naszego miasta – jak na przykład opublikowany w listopadzie 2001 roku numer, w którym pisaliśmy o zabytkach wczesnochrześcijańskich z okazji wpisania ich na listę światowego dziedzictwa UNESCO, czy numer majowy z 2002 roku poświęcony pierwszemu uniwersytetowi na Węgrzech założonemu w Pécsu przez Ludwika Węgierskiego w 1367 roku. We wrześniu 2005 roku, jeszcze przed nadaniem miastu tytułu Europejskiej Stolicy Kultury, „Jelenkor” rozpoczął debatę na temat kulturalnego potencjału Pécsu. W ramach międzynarodowej współpracy czasopism na łamach periodyku ukazały się wybory tekstów poświęcone literaturze słoweńskiej, austriackiej, chorwackiej, czeskiej, słowackiej, bośniackiej oraz polskiej. Tę ostatnią reprezentowali między innymi: Paweł Huelle, Henryk Grynberg, Marcin Świetlicki, Krzysztof Varga, Jerzy Pilch, Agnieszka Wolny-Hamkało i Anna Bolecka.